

Makalenin Geliş Tarihi: 15 Mayıs 2020
Makalenin Kabul Tarihi: 17 Haziran 2020

**CEZA İNFAZ KORUMA PERSONELİNİN YAŞADIĞI PSİKO-SOSYAL SIKINTILAR VE
ÇÖZÜME YÖNELİK PSİKO-EĞİTİM ÖNERİLERİ**
PSYCHOSOCIAL PROBLEMS EXPERIENCED BY CORRECTIONAL OFFICERS AND PSYCHO-
EDUCATIONAL SUGGESTIONS FOR SOLUTION

*Feride Özlem Elagöz **
*Gaye Zeynep Çenesiz ***

Öz

Bu çalışmanın odağını kapalı kapılar ardında işinin doğası gereği zor şartlar altında çalışmak zorunda olan infaz koruma personeli oluşturmaktadır. Güvenli, sağlıklı ve doyum elde edebileceği çalışma ortamına sahip olmayan infaz koruma personelinin görevini gereği gibi yerine getirmesini beklemek realiteden uzak bir yaklaşımdır. Dolayısıyla Cezaevi infaz koruma personelinin fiziksel ve psikolojik açıdan güçlenmesini ve psikolojik iyi oluşunun artmasını sağlamak oldukça önemli ve gereklidir. Bu personellerin psikolojik anlamda çeşitli ihtiyaçları bulunmaktadır. Cezaevinde çalışan ruh sağlığı çalışanlarının bu ihtiyaçlara psikolojik destek kapsamında hizmet verebilmesi oldukça önemlidir. Bu çalışma kapsamında öncelikli olarak ceza infaz koruma personeli kavramı açıklanmış, ardından ceza infaz koruma personelinin sorumlulukları, karşılaştığı güçlükler, ceza infaz koruma personelinin etkileyen psiko-sosyal faktörler ele alınmış ve son olarak ceza infaz personeline yönelik psikolojik değerlendirme ve psiko-eğitim önerileri sunulmuştur. Bu çalışmanın özellikle alanda çalışan ruh sağlığı ekibine rehber olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *İnfaz Koruma Personeli, Psiko-Sosyal Faktörler, Psikolojik Değerlendirme ve Psiko-Eğitim*

Abstract

The focus of this work is correctional officers who behind the closed doors have to work under harsh conditions due to the nature of their work. It is an unrealistic

* Arş. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, ORCID: 0000-0002-6646-070X.

** Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, ORCID: 0000-0003-2835-9851.

approach to expect them to fulfil their duties as required, since they do not have a safe, healthy, and satisfying working environment. Therefore, it is very important and necessary to ensure that they can strengthen physically and psychologically as well as increase their psychological well-being. These personnel have various psychological needs. For this reason, it is crucial that mental health professionals working in prison can meet these needs in terms of psychological support. Within the scope of this study, firstly, the concept of correctional personnel is explained; secondly their responsibilities, the difficulties they encounter and psychosocial factors influencing them are tackled and lastly a personnel-oriented psychological evaluation and psycho-education suggestions are presented. Thus, this study is thought to be a guide especially to the mental health team working in the field.

Keywords: *Correction Officer, Psychosocial Factors, Psychological Evaluation and Psycho-education.*

Ceza İnfaz Kurumu Personeli

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri'nde pek çok personel görev yapmaktadır. Kendini bu mesleğe adanmış personellere örnek olarak; cezaevi müdürü, denetimli serbestlik müdürü ve müdür yardımcısı, şef, psikolog, sosyolog, öğretmen, sağlık personeli, infaz koruma personeli, infaz koruma baş memuru, kâtip, aşçı, sayman vb verilebilir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinden edinilen istatistiki bilgilere göre 2020 yılında görev yapan toplam 71432 personel bulunmaktadır. Bu sayının 56475'ini infaz koruma personeli oluşturmaktadır (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kadro Durumu, 2020). Çalışma alanları düşünüldüğünde cezaevi infaz koruma personelinin görevi oldukça zor ve streslidir (Huckabee, 1992). Ceza infaz koruma personelinin demir parmaklıkların ardına geçtiği andan itibaren bir nevi dünyayla olan bağı kopmakta ve bu kişiler sürekli kapalı alanda çalışmaktadır. Örneğin infaz koruma personeli kendisini ziyaret etmek isteyen yakınına iş yerinde ağırlayamaz ya da -günlük hayatta hiç yanımızdan ayırmadığımız- teknolojik araçları (bilgisayar, tablet ve hatta cep telefonu vb) ya da özel eşyaları (çiçek, yiyecek, makyaj malzemesi vb) yanına alamaz. Ayrıca, infaz koruma personeli mesaiye başlamadan önce rutin olarak her sabah tam teşekküllü üst arama sürecinden geçtikten sonra işine başlamaktadır. Üstelik bu süreç personelin gün içinde cezaevinden her giriş çıkışında yinelenmektedir. Burada anlatıldığı gibi mesleklerin kendine ait karakteristik özelliklerinden dolayı çalışanların içinde buldukları işin yapısına göre stres yaşamaları kaçınılmaz bir durumdur. Dahası, ceza infaz koruma personelinin çalışma şartları ile iş yerindeki sosyal ilişkilerinin çeşitli ruhsal sıkıntılarla yakından ilişkili olduğuna dair bulgular mevcuttur (Goldberg ve ark., 1996).

Ceza İnfaz Koruma Personelinin Sorumlulukları

Cezaevinin bel kemiği olan infaz koruma personelinin çeşitli sorumlulukları vardır. Cezaevinde güvenliği sağlamak amacıyla hükümlü ve tutukluları arayarak cezaevinde bulundurulması yasak olan maddelerin girişine engel olmak, hükümlü ve tutukluların gereksinimlerini karşılamak ve gözetimini sağlamak, rehabilitasyonuna ve uygunsuz davranışların düzeltilmesine yardımcı olmak (Armstrong ve Griffin; 2004), cezaevinde asayışı sağlamak ve sürdürmek (Peterson-Badali ve Koegl, 2002) bu sorumluluklara örnek olarak

verilebilir. Bunun yanı sıra; ilgili yönetmelikteki kuralları uygulamak, herhangi bir kaçma girişimine yönelik tedbirli olmak ve bu nedenle günde birden fazla sayım yapmak, cezaevinde çıkması muhtemel olaylara anında müdahale ederek olayların büyümesini engellemek diğer sorumlulukları arasındadır. Tüm bu koşullar göz önünde bulundurulduğunda zaman zaman tehlikeli ve zorlu görevleri gerektiren bir iş ve iş yeri ortamlarının (Morgan, Van Haveren, ve Pearson, 2002) olması nedeniyle cezaevinde infaz koruma personeli olarak çalışmanın stresli yaşamı beraberinde getirdiği ve bu nedenle personelin cezaevi koşullarına adaptasyonunun oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Ceza İnfaz Koruma Personelinin Karşılaştığı Güçlükler

Kolluk kuvvetlerinin ceza infaz koruma personeline teslim ettiği toplumun ve hukukun suçlu olarak nitelendirdiği insanlarla uzun süre ceza infaz koruma personelleri ilgilenmektedir. Güvenlik açısından riskli ortamda çalışmalarına rağmen mahkumların muhafazası, eğitimi ve ıslahına yönelik çalışmalar yürütmektedirler (Lambert, Minor, Gordon, Wells, ve Hogan, 2016; Steiner ve Wooldredge, 2016). Cezaevinde oldukça çeşitli ve zorlu görevleri yerine getiren personel hiç beklenmedik ve akla gelmeyecek bir anda ölümcül şekilde zarar görebilmekte ve kurbanlaştırılmaktadır (Gillan, 2001; Konda, Reichard, ve Tiesman, 2012; Steiner ve Wooldredge, 2016). Ceza infaz kurumu personeli ile yürütülen araştırmalarda, infaz koruma personelinin görevini yaptığı esnada tutuklu ve hükümlüler tarafından mağdur edilme korkusu yaşadıkları (Lai, Wang ve Kellar, 2012) ve mahkumlarla etkileşimleri nedeniyle görevlerini riskli buldukları ifade edilmektedir (Stichman ve Gordon, 2015). Ayrıca kadın personelin erkek personele göre daha fazla korku ve risk algısının olduğu bildirilmektedir (Gordon, Proulx ve Grant, 2013). Mesleklerinin doğası gereği hükümlü ve tutuklularla çalışan infaz koruma personeli sıklıkla tehditle yüz yüze gelmektedir (Botha ve Pienaar, 2006; Keinan ve Malach-Pines, 2007). Buna paralel olarak mahkumla uzun süreli ve kaçınılmaz temas, fiziksel mücadele, kavga, tıbbi acil durum ve beklenmedik bir durumda ilk müdahalede bulunan kişiler olmaları nedeniyle ceza infaz koruma personelinin AIDS ve hepatit gibi bulaşıcı hastalıklara yakalanma riski de oldukça yüksektir (Alarid, 2009; Schaufeli ve Peeters, 2000). Cezaevinde infaz koruma personelinin güvenliğini tehdit eden risklerin önemli bir kısmını kontrol altındaki hapishanenin kapasitesi, hükümlü sayısı (Steiner ve Wooldredge, 2016) gibi kurumsal değişkenler ile infaz koruma memurunun işte bulunduğu süre ve kademesi gibi bireysel değişkenler oluşturmaktadır (Alarid, 2009). Örneğin Kocaeli 1 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki bir mahkum kalem açacağındaki bıçağı çıkararak kesici bir alet oluşturmak suretiyle rutin olarak yapılması gereken sabah sayımı sırasında sebepsiz yere infaz koruma personelinin yüzünden ve çenesinden yaralamıştır. Başka mahkum tarafından kurtarılan ve sonrasında hastanede tedavi altına alınan infaz koruma personeline tam 23 dikiş atılmıştır (Mahkum, Kalem Açacağı Bıçağıyla İnfaz Koruma Memurunu Yaraladı, 2014). Benzer bir olay yakın zamanda Bolu F Tipi Cezaevi'nde yaşanmıştır. Bir mahkum tıraş bıçağını kullanarak infaz koruma memurunun yüzünde ciddi hasara yol açmış ve ceza infaz koruma memuruna tam 40 dikiş atılmıştır (F tipinde saldırı, 2020). Basında yer alan başka haberde, Fethiye T Tipi ve Açık Ceza İnfaz Kurumunda infaz

koruma memuru ile mahkumlar arasında çıkan tartışma kavgaya dönüşmüş ve mahkumlar yangın çıkararak infaz koruma memurunu darp etmişlerdir. Çıkan arbeye sonucunda biri ağır olmak üzere 4 mahkum yaralanmıştır (Bir infaz koruma memuru, mahkumlarca darbedildi, 2015). Son olarak; Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda vardiya değişim esnasında kırılmış cam bardak parçası ile iki infaz koruma personeli ansızın saldırıya uğramış ve çıkan olayda bir infaz koruma personelinin kulağı yarıya kadar kesilmiştir (Cezaevinde dehşet! Gardiyanları bu hale getirdi!, 2019). Tüm bu bulgular ışığında cezaevindeki önemli tehdit unsurları olan; saldırıya uğrama, rehin alınma, ayaklanmaya maruz kalma, mahkumların birbirine zarar vermesi (Finn, 2000) gibi durumlar ceza infaz koruma personeline güçlük yaşatmakta ve onların iş ile ilgili önemli stres kaynakları olarak nitelendirilmektedir (Lambert ve Paoline, 2005). Cezaevinde çeşitli tehlikelere maruz kalan infaz koruma personelinin, kalmayanlara göre daha stresli olduğu bulunmuştur (Tsirigotis, Gruszczyński ve Pęczkowski, 2015). Ayrıca yoğun ve uzun süreli strese maruz kalan bireylerin bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak etkilenmeleri ve uyum sorunları yaşamaları olasıdır.

Yazılı ve görsel basında, buna benzer haberlerin sayısı oldukça fazladır. Parmaklıkların, duvarların, kapalı kapıların ardında sayıları günden güne artan ve kendilerini “gönüllü mahkum” olarak gören gerek görevi başında gerekse görevi dışında zaman zaman tehditlere, hakaretlere ve fiili saldırılara maruz kaldıklarını dile getiren infaz koruma personeli en önemli sorunlardan biri olarak can güvenliklerinin olmamasının altını çizmektedir (Gillan, 2001; Lambert ve Paoline, 2005) ki bu durum evrensel bir sorundur.

Ceza infaz koruma personelinde iş stresine yönelik ilgi ve çalışmalar alan yazında 1980'li yıllarda başlamıştır (Triplett, Mullings ve Scarborough, 1999). Alan yazındaki çalışmalarda cezaevi infaz koruma personelinin iş stresörleri; kısa sürede çok iş yapma ve aynı anda farklı görevleri yerine getirmekle karakterize olan “fazla iş yükü”, beceri, karar ve takdir yetkisinin eksikliği ile karakterize olan “özerklik eksikliği” (Slate ve Vogel, 1997), ve “güvenlikle ilgili riskler” (Triplett, Mullings, ve Scarborough, 1996) olarak tanımlanabilir. Ayrıca, bir meta analiz çalışmasında ceza infaz koruma personelinin iş stresini etkileyen faktörler; karar verme sürecinin parçası olmamak, iş doyumsuzluğu, iş ile ilgili algılanan tehlike, işe yönelik roller “rol karmaşası” ve “rol belirsizliği” olarak belirtilmiştir (Dowden ve Tellier, 2004). Ayrıca, işin tehlikeli olarak algılanması (Armstrong ve Griffin, 2004; Auerbach, Quick ve Pegg, 2003; Dowden ve Tellier, 2004; Moon ve Maxwell, 2004) iş doyumsuzluğu ve iş stresinin önemli belirleyicisidir (Cullen, Link, Wolfe ve Frank, 1985; Lambert ve Paoline, 2005).

Çalışma şartları ve yaşadıkları güçlükler düşünüldüğünde toplumun refahını ve huzurunu tehdit eden bireylere yönelik oldukça zor ve kritik bir iş üstlenmeleri (Botha ve Pienaar, 2006) ve pek çok riskli sürece göğüs germelerine rağmen infaz koruma personelinin yaptığı iş toplum nezdinde önemsenmemektedir (Meglino, Denisi ve Ravlin, 1993). Ayrıca, cezaevi infaz koruma personeli toplum tarafından çeşitli ön yargılara maruz kalmaktan (Lambert, Hogan, Barton ve Clarke, 2002), toplum veya medya tarafından olumsuz şekilde algılanmaktan (Keinan ve Malach-Pines, 2007; Moon, ve Maxwell, 2004; Szczepanik, Simpson

ve Siebert, 2014) lanse edilmekten (örneğin görsel basında yer alan zalim, kötü, gaddar, acımasız ceza infaz koruma personelinin canlandırılması) ve kendilerine atfedilen damgalamadan olumsuz etkilendiklerini belirtmektedir (Mahkum, Kalem Açacağı Bıçağıyla İnfaz Koruma Memurunu Yaraladı, 2020). Alan yazında infaz koruma personelinin büyük çoğunluğunun “Bir şey yapsam da yapmasam da lanetliyim” gibi bir söylemi olduğu ifade edilmektedir (Toch ve Klofas, 1982). Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda toplum genelinde olumsuz çağrışımlara neden olan “gardiyarı” ifadesinin yerine “ceza infaz koruma personeli” ifadesinin getirilmesi ile kurum çalışanlarına yönelik farklı bir bakış açısının oluşturulması hedeflenmiştir (Schaufeli ve Peeters, 2000).

Alan yazında belirtilen bu bilgiler kapsamında cezaevi infaz koruma personelinin yaşamış olduğu güçlükler ve risk etmenleri; can güvenliklerinin olmaması, fiziksel ve psikolojik açıdan sıkıntı yaşamaları, toplum tarafından damgalanmaları ve intihar eğilimlerinin olması olarak özetlenebilir. Cezaevi ve infaz koruma personelinin var olan sorunları yıllar geçmesine rağmen ne değişmekte ne de azalmaktadır. Tüm bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda cezaevi ve infaz koruma personelinin işlerini sürdürmek adına pek çok zorluğa katlandığı görülmektedir.

Ceza İnfaz Koruma Personelini Etkileyen Psiko-Sosyal Faktörler

Cezaevi infaz koruma personelinin bir yandan tehdit, hakaret ve fiili saldırılara maruz kalma olasılıklarının olması diğer yandan cezaevinin zorlu çalışma koşullarında bulunmaları (Gillan, 2001) cezaevi personelini psiko-sosyal açıdan önemli derecede etkilemektedir. Zorlu şartlara uyum sağlamaya çalışan infaz koruma personeli fiziksel ve psikolojik sağlığının tehlikeye girdiğini dile getirmektedir. Sağlık problemlerinin yanı sıra (Moon ve Maxwell, 2004), psikolojik olarak da sıkıntı yaşadığını belirten (Bourbonnais, Jauvin, Dussault ve Vézina, 2007) cezaevi infaz koruma personelinin içinde bulunduğu stresli ortamın bu bireylerin psikopatolojisine olan etkilerinin araştırıldığı çalışmalarda; bu personellerin; depresyon (Kaya, Çilli ve Güler, 2003; Liu, Hu, Wang, Sui ve Ma, 2013; Obidoa, Reeves, Warren, Reisine, ve Cherniack, 2011), anksiyete bozuklukları (Costello, Bogue, Sarma, McGuire, 2015; Kaya, Çilli ve Güler, 2003), yaygın anksiyete bozukluğu (Badru, Ogunlesi, Ogunwale, Abdulmalik ve Yusuf, 2018), psikosomatik problemler (Schaufeli ve Peeters, 2000), kronik ağrı (Costello, Bogue, Sarma ve McGuire, 2015) ve uyku bozuklukları (Goldberg, David, Landre, Goldberg, Dassa ve Fuhrer, 1996) gibi psikolojik sıkıntılar yaşadıkları bulunmuştur. Özellikle yaptıkları işin doğası gereği iş stresine (Armstrong ve Griffin, 2004; Dowden ve Tellier, 2004; Goldberg ve ark., 1996; Keinan ve Malach-Pines, 2007; McCraty, Atkinson, Lipsenthal ve Arguelles, 2003; Pollak ve Sigler, 1998; Triplett, Mullings ve Scarborough, 1996) maruz kalan ceza infaz koruma personelinin ruh sağlığı ve diyabet, astım, hipertansiyon, stresle ilişkili kardiyovasküler rahatsızlıklar gibi fiziksel sağlığı (Härenstam, Palm ve Theorell, 1988) olumsuz olarak etkilenmektedir. Alan yazında, infaz koruma personelinin otorite ve kendi iş arkadaşları arasındaki anlaşmazlıklar sonucunda korku hissettiği ve bu durumun stresle ilişkili olduğu bulunmuştur (Farkas, 1999). Stresin psikolojik

etkisinin araştırıldığı çalışmada infaz koruma personelinin gün içinde çok fazla stresli olay yaşadığı ve gün sonunda kendini olumsuz hissettiği bildirilmektedir (Peeters, Buunk ve Schaufeli, 1995). Çeşitli yaşam olayları ve stres kaynaklarından etkilenen bireyin psikolojik stresörler karşısında genetik olarak strese yatkınlığa ve doğuştan kırılabilirliğe sahip olması (Tarrow, 2006) söz konusu bireyde depresyon ve anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıkların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Uzun süre iş stresi yaşayan ceza infaz koruma personelinde tükenmişlik (Cieslak, Korczynska, Strelau ve Kaczmarek, 2008; Cho ve ark., 2020; Hu, ve ark., 2015); işe devamsızlık (Slate ve Vogel, 1997) ve işe yönelik doyumumsuzluk (Moon ve Maxwell, 2004) sıklıkla görülmektedir. İlerleyen meslek yaşantısıyla birlikte daha sık duygusal tükenme (Lambert, Hogan ve Jiang, 2010; Morgan, Van Haveren ve Pearson, 2002), duyarsızlaşma ve mesleki anlamda başarısızlık hissettiğini (Harizanova, Mateva ve Turnovska, 2014) belirten infaz koruma memurlarına yönelik bulgular bulunmaktadır. Ayrıca iş stresine maruz kalan ceza infaz koruma personelinin iş-ev ya da aile çatışması yaşadığı belirtilmektedir (Obidoa, Reeves, Warren, Reisine ve Cherniack, 2011; Triplett, Mullings ve Scarborough, 1999). Sonuç olarak “işte kötü bir gün” geçirmenin olumsuz etkisi göz önünde bulundurulduğunda infaz koruma personelinin psiko-sosyal refahı açısından strese yatkın olmak kritik öneme sahiptir (Armstrong, Atkin-Plunk ve Wells, 2015).

Öz Belirleme Kuramı’nda yer alan “Temel Psikolojik İhtiyaçlar” teorisine göre, her insanda doğuştan var olduğu ve evrensel olduğu kabul edilen üç temel özellikten bahsedilmektedir. Bunlar; “özerklik”, “yeterlik” ve “ilişkili olma” durumudur (Deci ve Ryan, 2000). “Özerklik”, irade hissiyle yapılan davranışları yani bireyin kendi başına işini başlatmasını, sürdürmesini ve sonlandırmasını içermektedir (Deci ve Ryan, 2000). “İlişkisel” genel bir ait olma duygusu olarak tanımlanmaktadır. “Yeterlik” ise, diğerleriyle etkileşiminde bireyin yetkin olduğunu hissetmesidir (Baumeister ve Leary, 1995; Deci ve Ryan, 2000). Sağlıklı olmak açısından bu temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Deci ve Ryan 2008). Alan yazında infaz koruma personeli ile yapılan çalışmada “Temel Psikolojik İhtiyaçlar” (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) karşılanmadığında işle ilgili özelliklerin tükenmişliğe yol açtığı bildirilmektedir (Cho ve ark., 2020). Tükenmişlik sürecinin gözetim memurları arasında farklı şekilde işlediği ifade edilmektedir (Holgate ve Clegg, 1991). Genç personelde rol çatışmasının duygusal tükenmişliği ve mahkumlarla iletişimi arttırdığı daha yaşlı olan personelde ise, duygusal tükenmişliğin ve kişisel başarı eksikliğinin mahkumlarla iletişimi azalttığı yönünde bulgular bulunmaktadır (Holgate ve Clegg, 1991). Çinli ceza infaz koruma personeli ile yapılan çalışmada; rol belirsizliği, iş stresi ve tehlikenin tükenmişlikle oldukça ilişkili olduğu bulunmuştur (Jin, Sun, Jiang, Wang ve Wen, 2016). Tayvanlı ceza infaz koruma personeli ile yapılan çalışmada motivasyonel durumla ilgili olan umut etmenin iş doyumunu ile olumlu, diğer bir taraftan iş stresi ile olumsuz ilişkili olduğu; benzer şekilde bireyin kendisine yönelik inancı olan öz yeterliliğin iş doyumunu ile olumlu ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Buna ek olarak iş doyumunun da örgütsel bağlılıkla olumlu ilişkili olduğu bildirilmektedir (Law ve Guo, 2015).

Ceza İnfaz Koruma Personeline Yönelik Psikolojik Değerlendirme ve Psiko-Eğitim

Cezaevi infaz koruma personelinin kurum içi çatışmaları ya da olası problemleri çözmeye noktasında en az idareciler kadar kilit bir rollerinin olduğu düşünülmektedir. Alan yazında hükümlü ve tutuklulara yönelik müdahale ve rehabilitasyonda infaz koruma personelinin sürecin önemli parçası olduğu vurgulanmaktadır (Appelbaum, Hickey ve Packer, 2001). Yoğun iş stresi ve zorlu çalışma koşulları olan cezaevi infaz koruma personelinin tükenmeden sağlıklı şekilde iş ve yaşam doyumu elde edebilecekleri ortamda çalışması gerekmektedir. Bu nedenle cezaevinde çeşitli zorlu yaşantılara ve tehlikelere maruz kalan infaz koruma personeline yönelik yapılacak psikolojik değerlendirme ve psiko-eğitim programlarının oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Tsirigotis, Gruszczyński ve Pęczkowski, 2015). Alan yazında, cezaevi infaz koruma personelinin yaşamış olduğu psiko-sosyal sıkıntılara yönelik sunulacak iki yaklaşımdan bahsedilmektedir. Bunlardan ilki bireysel temelli yaklaşıma dayanan stresle daha etkili şekilde baş etmek için ceza infaz koruma personeline yönelik değerlendirme (Quick, Quick, Nelson ve Hurrell, 1997; Stalgaitis, Meyers ve Krisak, 1982) ikincisi ise örgütsel temelli yaklaşıma dayanan stresörleri azaltmak veya yok etmek için çalışma ortamı ile ilgili değerlendirmelerdir (Quick, Quick, Nelson ve Hurrell, 1997). Ayrıca, zorlu süreci bulunan cezaevi infaz koruma personelinin yaşam kalitesini arttırmak amacıyla psikolojik yaşantılarının değerlendirilmesi hususu yine ikiye ayrılmaktadır. Psikolojik sıkıntı yaşayan bireye yönelik uygun tedavinin sağlanması “doğrudan önleyici” olarak adlandırılmaktadır. Herhangi bir psikolojik rahatsızlık geçirmeden bireyi bilgilendirmek ve olası sıkıntılı duruma karşı korumak ve hazırlıklı kılmak “koruyucu ruh sağlığı” olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada bireysel ve örgütsel temelli yaklaşım zemininde hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığını” kapsayacak şekilde infaz koruma personelinin yaşamış olduğu psiko-sosyal sıkıntılara yönelik neler yapılabileceği hususunda alanda çalışan uzmanlara yönelik bilgiler sunulmaktadır.

Bireysel Temelli Yaklaşımlar

Günün önemli kısmının çalışma ortamında geçtiği göz önünde bulundurulduğunda işin gerektirdiği sorumluluktan ve iş stresinden kaynaklanan sorunların, bireyin baş etme kaynakları ile iş çevresi arasındaki etkileşimden kaynaklanan öznel bir deneyim olduğu belirtilmektedir (Schaufeli ve Peeters, 2000). Cezaevi yaşantısının oldukça stresli yapısı göz önünde bulundurulduğunda, stresli yaşantılarla etkili şekilde başa çıkılmadığında bilişsel, davranışsal ve duygusal problemler yaşanmaktadır. Bu nedenle infaz koruma personeline yönelik fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar hakkında psiko-eğitim verilmesi etkili olacaktır. Yaşanması muhtemel sorunların önüne geçilmesi hususunda ileriye dönük sistemli çalışmalar sayesinde personelin farkındalığının artırılması hedeflenmektedir.

Ceza infaz koruma personelinin her an tehlide hazırlıklı olmaları gerektiği düşüncesinden ve sıklıkla stresli iş ortamında olduklarını bildirmelerinden infaz koruma personelinin stresten etkilenme düzeyinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü stresli olarak nitelendirilen olaylar karşısında tepkiler, bireysel farklılıklar nedeniyle oldukça

değişkenlik göstermektedir. Stresle karşılaşıldığında bazı bireylerin ciddi şekilde psikolojik ve fiziksel sorun yaşadığı diğer taraftan bazı bireylerin bu tür sıkıntıları yaşamadıkları belirtilmektedir. Bu kapsamda alanda çalışan adli ya da klinik psikologlar tarafından baş etme stratejilerinin değerlendirilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Cezaevi infaz koruma personeline yönelik düzenlenecek programda işlevsel baş etme stratejilerinin belirlenmesi psikolojik sağlık açısından çok önemlidir. Uzmanlar tarafından ceza infaz koruma personelinin stresle nasıl baş ettiği dikkatlice incelenmeli ve buna yönelik değerlendirme planlanmalıdır. Kırılganlığa ve strese daha yatkın olan ceza infaz koruma personeline yönelik “stres yönetimi” başka deyişle “stresle başa çıkma” konusunda psiko-eğitim verilebilir (Morgan, Van Haveren ve Pearson, 2002). Stresle başa çıkma eğitiminin içeriği; stres yaratan faktörlerin neler olduğu, geçmişte bununla başa çıkma yolları hakkında bilgilendirilmelerin yapılmasını ve psikolojik dayanıklılığı arttıran etmenlerin paylaşılmasını kapsamaktadır. Ayrıca stresle başa çıkma eğitiminin sonunda “nefes egzersizi ve gevşeme teknikleri” eğitimi hakkında bilgi verilmesi ve uygulamalı olarak ceza infaz koruma personeline “nefes egzersizi ve gevşeme tekniklerinin” öğretilmesi stresle baş etmede oldukça yararlı olacaktır. 48 çalışmanın gözden geçirildiği bir meta analiz çalışmasında “gevşeme teknikleri” ile bilişsel davranışçı ve multimodel müdahalelerin (her ikisini kapsayan müdahale) iş stresini azaltmada oldukça etkili olduğu vurgulanmaktadır (Van der Klink, Blonk, Schene ve Van Dijk, 2001). Madalyonun diğer tarafında ise herhangi bir konuda harekete geçmekte zorlanan ceza infaz koruma personeline yönelik “stres aşılama tekniği” uygulanabilir. Bu yaklaşımda ceza infaz koruma personelinin zorlandığı alana yönelik o anki düşünce ve davranışlarına odaklanılarak güçlük yaşadığı duruma ilişkin ne yapması gerektiğine dair davranış repertuarının oluşturulması ve kaçındığı duruma yönelik harekete geçmesi sağlanabilir. Ayrıca alanda çalışan uzmanlar tarafından yapılan görüşmelerde kaçınmanın psikolojik etkileri konusunda psiko-eğitim planlanmalıdır. Ceza infaz koruma personelinin stresle daha etkili şekilde baş edebilmesi amacıyla yürütülen bireysel temelli bu yaklaşımda hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığı” çatısı altında çalışılabilir.

Cezaevinde çalışmanın doğası gereği sıklıkla zorlu ve stresli olaylarla karşılaşan infaz koruma personelinin yaşadığı olaylara fevri tepkiler vermesinin nedeni duygu durumudur. Duygu durum değişikliğini saptamak amacıyla ceza infaz koruma personelinin yaşadığı olaylar karşısında geliştirdiği duygu durumu anlamak ve değerlendirmek önemlidir. Bu doğrultuda personelin duygu düzenleme becerileri gözden geçirilmelidir. İnfaz koruma personelinin fiziksel ve psikolojik açıdan güçlendirmek ve olumsuz duygularla baş etmelerini sağlamak için “duygu düzenlemeye” yönelik psiko-eğitim planlanmalıdır. Bu eğitim kapsamında duygulara yönelik farkındalık ve kabul sağlama, duyguları tanımlama, adlandırma ve anlama becerisi üzerine çalışılmalıdır. Ardından olumsuz duygularla yüzleşme ve etkili şekilde baş etmek için duyguları değişimleme becerisine odaklanılmalıdır (Vatan ve Piri Erbaş, 2019). İnfaz koruma personeli ile yürütülen yarı

deneysel çalışmada, duygu düzenleme eğitimi alan deneysel grubun stres ve sağlıkla ilgili riskleri azaltması hedeflenmiştir. Çalışma sonunda kolesterol, şeker, kalp atım hızı ve kan basıncı gibi fiziksel ölçümleri alınan infaz koruma personelinde bu değerlerin ve stres düzeyinin anlamlı derecede düştüğü ve üretkenlik ile psikolojik iyi olma halinin arttığı bildirilmiştir (McCarty, Atkinson, Lipsenthal ve Arguelles, 2009). Ceza infaz koruma personelinin zorlu ve stresli olaylarla daha etkili şekilde baş edebilmesi amacıyla yürütülen bireysel temelli bu yaklaşımda hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığı” çatısı altında çalışılabilir.

Ceza infaz koruma personelinin uyumunu bozan ve sağlıklı düşünmesini engelleyen kronikleşmiş olumsuz düşünceleri ele alınmalıdır. Bu düşüncelere yönelik “bilişsel yeniden yapılandırma” tekniklerinin (Stalgaitis, Meyers ve Krisak, 1982) uygulanması etkili olacaktır. Ardından bireyin var olan sorunlarına yönelik problem çözme becerileri gözden geçirilmeli ve buna yönelik psiko-eğitim sunulmalıdır. “Problem çözme becerileri” psiko-eğitiminde, sorunu bireyin çözebileceği şekilde parçalara bölmek, baş edebileceği stratejilerin neler olduğunu belirlemek, küçük ve uygun adımlarla bilişsel ve davranışçı tekniklerle problemi ele almaya çalışmak infaz koruma personeli için oldukça etkili olacaktır. Bu bağlamda, kanıta dayalı formülasyon üzerinden bilişsel davranışçı tekniklerle yapılandırılmış görüşmelerde kısa sürede istenilen hedeflere ulaşmak için çalışılacak ve en önemlisi yardım alan personelin süreç sonunda kendisinin terapisti olması sağlanacaktır (Beck, 2001). Ceza infaz koruma personelinin uyumunu bozan ve sağlıklı düşünmesini engelleyen süreçlerde daha etkili şekilde baş edebilmesi amacıyla yürütülen bireysel temelli bu yaklaşımda hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığı” çatısı altında çalışılabilir.

Cezaevi infaz koruma personelinin yaşamış olduğu psiko-sosyal sıkıntılara yönelik kişiler arası ilişkileri geliştirmek ve güçlendirmek için “sosyal beceri” ve “etkili iletişim” becerilerinin kazandırılmasına yönelik psiko-eğitim çalışmaları yapılmalıdır. İletişim, olumlu ve olumsuz duyguların suçlayıcı, hesapçı, dağınık ve yalvarıcı tarzda olmadan işlevsel ve sağlıklı iletişim (Satir, 2001) aracılığıyla aktarılacak istenen mesajın karşı tarafa aktarılmasıdır. Psiko-eğitimin içeriği Satir’in iletişim kalıplarına göre düzenlenebilir. Etkili iletişim ve sosyal becerinin kazandırılması personelin sorunlarının giderilmesinde önemli katkı sağlayacaktır. İletişim ve sosyal beceri sorunu personelden, yönetimden ve iletişim kanallarındaki eksikten kaynaklanabilir. Öncelikli olarak bu sorunun nereden kaynaklandığı tespit edilmelidir. Etkili iletişim becerilerinin kazanılmasında alanında uzman psikologlar eşliğinde rol canlandırmaları aracılığıyla etkileşimsel şekilde çalışılmalıdır. Beceri kazanmada model olma uygulamasının işlevsel olabileceği düşünülmektedir. Ceza infaz koruma personelinin yaşamış olduğu psiko-sosyal sıkıntılarla daha etkili şekilde baş edebilmesi amacıyla yürütülen bireysel temelli bu yaklaşımda hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığı” çatısı altında çalışılabilir.

Alan yazında belirtildiği üzere cezaevi infaz koruma personelinin intihar girişimi olasılığı riskine (Gillan, 2001; Stack ve Tsoudis, 1997) yönelik alanda çalışan uzmanlar tarafından bu durumun bütün risk faktörlerinin detaylı şekilde değerlendirilmesi, risk faktörleri listesi oluşturulması (Correia, 2000) ve psikoterapi ajandasına alınması oldukça önemlidir. İntihar etme olasılığı olan personelin daha önce herhangi bir girişiminin olup olmadığı, sosyal destek kaynağının olup olmadığı sorgulanmalıdır. Ayrıca şu anki intihar planına ilişkin oldukça detaylı öykünün alınması gerekmektedir. İntihara ilişkin mitlerden biri olan intihar planının sorulmaması hususunun aksine, intihar etmeyi düşünen bireye kendi sonunu nasıl noktalayacağına ilişkin düşünceleri detaylı şekilde doğrudan sorulmalıdır. Örneğin, delici kesici ya da ateşli araç kullanarak, yüksek yerden atlayarak ya da yüksek dozda ilaç alarak mı yaşamına son vereceği araştırılmalıdır. Riskli grupta yer alan infaz koruma personeline -depresyon ya da strese yatkınlık ve düşük psikolojik dayanıklılık gibi kişilik özellikleri olan bireyler- öncelik verilmesi ve risk grupları için acil önlem planlarının yapılması önerilmektedir. Bu aşamada intihara ilişkin riski ortadan kaldırmak amacıyla personele yönelik “krize müdahale ve intiharı önlemeye” yönelik psiko-eğitim verilmelidir. Bu eğitimde, intihar davranışına iten psikolojik ve sosyal faktörlere yönelik bilgiler sunma (Sayıl, 2008), çaresizlik, umutsuzluk, değersizlik, yalnızlık duygularını anlama ve duygular karşısında işlevsel baş etme ve problem çözme yöntemleri ele alınabilir. Alan yazında, krize müdahale eğitiminin etkililiği üzerine yapılan kapsamlı çalışmada ilgili eğitimi alan infaz koruma personeli ve kolluk kuvvetlerinin ruh sağlığı ve hastalıkları konusunda bilgi düzeyinin geliştiği, kriz durumunda müdahale becerilerinin arttığı, sözel bilgi ve beceri düzeylerinin geliştiği görülmüştür. Bilişsel davranışçı tekniklerle oluşturulan eğitimin koruma kurumlarına yönelik oldukça işlevsel olduğu bildirilmiştir (Davidson, 2016). Ayrıca, personelin güçlü yanlarını arttırmak amacıyla hayatındaki önemli sosyal destek sistemlerinin (aile/arkadaş/diğer) desteği araştırılmalı ve ceza infaz koruma personeline destek vermesi amacıyla sisteme onların katılımı sağlanmalıdır. Alan yazında infaz koruma memurlarının yaşamış olduğu güçlüklerle yönelik sosyal destek sistemlerinin olumlu katkısı üzerine çalışmalar bulunmaktadır (Keinan ve Malach-Pines, 2007; Lambert, Minor, Wells ve Hogan, 2016). Ceza infaz koruma personelinin yaşamış ve yaşamayı muhtemel olduğu krizlerde daha etkili şekilde baş edebilmesi amacıyla yürütülen bireysel temelli bu yaklaşımda hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığı” çatısı altında çalışılabilir.

Cezaevi infaz koruma personeline yönelik ilgili alanda kendini geliştirmiş uzman psikologlar tarafından bilişsel davranışçı ya da yaşantısal grup terapileri yürütülebilir. Ceza infaz koruma personeli bir taraftan grup yaşantısını deneyimler diğer taraftan kendi yaşantısını gözden geçirerek problemlerin paylaşılması ile yaşantıların evrenselliğini fark eder. Böylelikle problem yaşadığı durumla ilgili olarak gruptaki diğer personellerin nasıl baş ettiğini öğrenir. Bilişsel davranışçı ya da yaşantısal grup terapileri sayesinde birbirlerine hem geri bildirimde bulunarak iletişim becerileri hem de birbirlerine ayna tutarak farkındalıkları ve baş etme stratejileri gelişir. Toplum

tarafından olumsuz bir iş yaptıklarına yönelik algıları olan ve işlerinin doğasından kaynaklanan sebeplerle yaptıkları işi donuk, sıkıcı ve anlamsız (Toch ve Klofas, 1982) bulan infaz koruma personeline yönelik grup terapisinin yürütülmesi bu personelin işlerine yönelik olumsuz algılarının daha olumlu olmasına ayrıca iş ve yaşam doyumu elde edilmesine imkân sağlayabilir. Bireysel temelli bu yaklaşımın son uygulamasında hem “doğrudan önleyici” hem de “koruyucu ruh sağlığı” çatısı altında çalışılabilir.

Örgüt Temelli Yaklaşımlar

Örgütsel zeminde stresörleri azaltmak veya yok etmek için çalışma ortamının düzenlenmesine yönelik iki farklı uygulama yapılmaktadır. Birincisi işe yeni başlayan personele; ikincisi meslekte belirli süre çalışarak çeşitli sıkıntılar yaşamış personele yönelik uygulamalardır. Bu uygulamalar ayrı ayrı düzenlenebilir.

Birinci yaklaşım, cezaevi infaz koruma personelinin işe alım sürecinde strese daha yatkın ve psikolojik dayanıklılığı daha az olan personelin uzman psikologlar tarafından tespit edilerek daha uygun birimlerde çalışması hususunda yönlendirmelerin yapılmasını kapsamaktadır. İşin gerekliliklerini ve duygusal yükünü karşılayabilecek ceza infaz koruma personelinin uygun birime seçilmesi, yerleştirilmesi ve ilgili eğitimlerin sürecin başında verilmesi ile ilerleyen dönemde gelişmesi muhtemel psikolojik ve fiziksel rahatsızlıkların oluşmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. İşe başlama sürecinin başındaki bu müdahale ile uzun vadede çıkacak olan olası başka sorunların önlenmesi hedeflendiğinden bu tip değişimleme örgütsel temelli “koruyucu ruh sağlığı” müdahalesi kapsamında yer almaktadır. Ayrıca, işe yeni başlayan cezaevi infaz koruma personelinin işlerinin doğasına özgü fiziksel, psikolojik rahatsızlıklar ve iş stresi konusunda bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Böylelikle ceza infaz koruma personeli yaşanması muhtemel zorluklara ve karşılaşılabilecekleri olası durumlara ilişkin hazırlıklı kılmak için örgüt temelli zeminde “koruyucu ruh sağlığı” kapsamında çalışılmaktadır.

Meslek hayatının başında daha hevesli ve idealist olan ve göreve yeni başlayan ceza infaz koruma personeline işin doğası ve kurumun işleyişi hakkında bilgiler verilmelidir. Ayrıca personel onları bekleyen “rol belirsizliği” ve “rol karmaşası” gibi konularda mesleki anlamda desteklenmelidir. Etkileşimsel olarak yürütülen çalışmalarda ceza infaz koruma personelinin görev ve yetki tanımlarının açık ve net şekilde yapılmasıyla işin doğasına yönelik sorunların giderilmesi hedeflenmektedir. Bu program ile ceza infaz koruma personeline destek ve gerekli bilginin verilerek ceza infaz koruma personelinin işine yönelik farkındalıklarının oluşturulması amaçlanmaktadır. Böylelikle ceza infaz koruma personeli yaşanması muhtemel zorluklara ve karşılaşılabilecekleri olası durumlara ilişkin hazırlıklı olacağından verilen psiko-eğitim programı infaz koruma personeli için örgüt temelli zeminde “koruyucu ruh sağlığı” çalışması olarak nitelendirilebilir.

Örgütsel temelli yaklaşımın *ikinci müdahalesi*, meslekte belirli süre geçirmiş ve strese daha yatkın olan ceza infaz koruma personelinin hükümlü ve tutuklularla bire bir müdahalesini

gerektirecek birimde çalışmasından ziyade daha az stres ve sorumluluk gerektiren farklı birimlerde istihdam edilmesini sağlamaktır. Bu yaklaşımda amaç infaz koruma personelinin yaşadığı stresörleri (tükenmişlik, stres gibi) azaltmak veya bertaraf etmek için çalışma ortamının değiştirilmesine yönelik fırsat verilmesi ya da tüm personel genelinde “rotasyon” sürecinin başlatılmasıdır (Morgan, Van Haveren ve Pearson, 2002). Yürütülen bu çalışma psikolojik sıkıntı yaşayan personele yönelik uygun çalışma ortamının sağlanması açısından örgüt temelli zeminde “doğrudan önleyici” ve “koruyucu ruh sağlığı” uygulaması kapsamında çalışılmaktadır.

İlerleyen meslek yaşantısıyla bireyin yaşam kalitesini ve doyumunu olumsuz yönde etkileyen ve tükenmişliğe sebep olan “rol belirsizliği”, “rol çatışması” ve “karar verme mekanizmasının bir parçası olmama” durumunun psikologlar tarafından tespit edilerek buna yönelik önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Ceza infaz koruma personelinin görev ve yetki tanımlarının açık ve net şekilde yapılması, işin doğasına yönelik sorunların giderilmesi ve kişilerarası problemlerin etkin şekilde çözülmesi için adımlar atılmalıdır. Ceza infaz koruma personeli arasında rol belirsizliği ve çatışmasının ortadan kaldırılmasıyla bu durumun yaratacağı olumsuz sonuçların hafifleyeceği düşünülmektedir. Ayrıca karar almada etkin rol üstlenmenin alınan kararlara uyum sürecini kolaylaştıracağı öngörülmektedir. Bu durum Öz Belirleme Kuramı’nda bahsedilen “özerklik” ve “yeterlik” ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet edecektir. Bunun yanı sıra, günümüz modern yönetim anlayışında karar alınırken ilgili personele sorulması ya da en azından onların görüşlerinin alınması örgütsel düzeyde etkili takım olmayı sağlamaktadır. Alan yazında, karar alma sürecinde daha aktif bulunan ceza infaz koruma personelinin ekip olarak çalışabildiği ve kuruma daha fazla bağlılık gösterdiği bildirilmektedir (Lambert, Hogan, Barton ve Clarke, 2002). Benzer şekilde karar alma sürecinde bulunan infaz koruma personelinin kendisini daha değerli hissettiği, kurumuna güvendiği ve tükenmişliğinin azaldığı ifade edilmektedir (Lambert, Hogan ve Jiang, 2010). Personele yönelik bu çalışma örgüt temelli zeminde “doğrudan önleyici” uygulama kapsamında yürütülmektedir.

Etkili iletişim becerilerinin kazandırılması sonrasında, uzman psikologlar tarafından koordine edilen grup toplantılarıyla önceden belirlenen yer ve zamanda ceza infaz koruma personelinin isteğini, ihtiyacını, beklentisini, duygusunu ve problemini ifade edebilecekleri ortam yaratılmalıdır. Böylelikle grup bağlılığı ve takım ruhunu oluşturmak amacıyla iş birliği içerisinde ceza infaz koruma personelinin birbirine verdiği geri bildirimler aracılığıyla etkili bir ekip çalışması sağlanmış olacak ve örgütsel düzeyde var olan sıkıntıların (iş yükü gibi) biriktirilmeden çözüme kavuşması sağlanacaktır.

Cezaevinde çalışmanın zorlu süreci göz önünde bulundurulduğunda infaz koruma personelinin iş doyumunu arttırmak ve kuruma yönelik aidiyetlik duygusunu ve örgüt kültürünü oluşturmak amacıyla tüm personeli kapsayacak şekilde grup bağlılığı ve ekip ruhunu oluşturan etkinlik ve eğitimler planlanabilir. Bununla ilgili olarak, alan yazında

ceza infaz koruma personelinin yaşayabileceği risk faktörlerinin önceden yordanması hedeflenmiş ve bu risk faktörlerini kişilerin nasıl algıladıkları ve yorumladıkları gözden geçirilmiştir. Sonrasında ceza infaz koruma personeline olası stres durumlarına yönelik olumlu duygulara odaklanma ile takım ruhu ve uyumu ayrıca iş doyumunu arttırmak için örgüt kültürünü sağlamaya özen gösterilmiştir. Söz konusu bu çok boyutlu eğitimden geçen ceza infaz koruma personelinin kontrol grubuna oranla psikolojik sıkıntılarının azaldığı, üretkenliklerinin ve motivasyonlarının arttığı ayrıca fiziksel sağlıklarının bir göstergesi olarak da kalp atım hızlarının da anlamlı derecede düştüğü bildirilmiştir (McCarty, Atkinson, Lipsenthal ve Arguelles, 2003). Son olarak, örgüt temelli yaklaşım kapsamında, ceza infaz koruma personeline yöneltilen olumsuz atıflara ilişkin sosyal medya ve kitle iletişim araçlarında doğru bilgilendirmelerin yapılması oldukça önem arz etmektedir (Drory ve Shamir, 1988). Alan yazında belirtilen ve çeşitli çalışmalarla desteklenen bulgular doğrultusunda oluşturulan psikolojik değerlendirme ve psiko-eğitime ilişkin öneriler tabloda özetlenmiştir. (**Ek 1: İnfaz Koruma Personeline Yönelik Psikolojik Değerlendirme ve Psiko-Eğitim Önerileri**).

Sonuç

Cezaevi infaz koruma personeli işinin gerektirdiği sorumluluğun psikolojik ve fiziksel yükünü oldukça ağır şekilde yaşamakta ve oldukça stresli ortamda işini yürütmektedir (Armstrong ve Griffin, 2004). Bu durum infaz koruma personelinin sadece fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkilemekle kalmayıp aynı zamanda iş ya da ev ortamındaki performansını düşürmekte ve sosyal yaşamını önemli ölçüde etkilemektedir. İş ve sosyal yaşamdaki durumun kritikleşmesiyle Ceza ve Tevkifevlerinde çalışan personelin intihara teşebbüs ederek yaşamlarını sonlandırmaya çalışması bu alanda yapılacak çalışmaların ne denli acil ve önemli olduğunun göstergesidir (Stack ve Tsoudis, 1997). Bu nedenle bu çalışma kapsamında, cezaevi infaz koruma personelinin yaşamış olduğu psiko-sosyal faktörler doğrultusunda ceza infaz koruma personeline yönelik psikolojik değerlendirme ve psiko-eğitim önerileri ele alınmıştır. Bir sistem dâhilinde belirli sürede gerçekleştirilen ilgili değerlendirme ve psiko-eğitim programından geçen personelin bu becerileri kendi başına yapabilecekleri düzeye gelmeleri hedeflenmelidir. Psiko-eğitim programı öncelikli olarak meslekte uzun süreli, vardiyalı çalışan ve riskli grupta bulunan (intihara eğilimli) personelden başlanarak tüm personele verilmelidir. Mikro düzeyde ceza infaz koruma personeline yapılan değerlendirme ve psiko-eğitim aracılığıyla yapılan sağaltım aslında ilgili ceza infaz koruma personelinin ailesine, yakın çevresine, iş arkadaşına ve hizmet verdiği hükümlü ve tutuklulara da yansıtacağından makro düzeyde oldukça geniş kitleye yardım ve hizmet edilmiş olacaktır.

Kaynakça

- Alarid, L. F. (2009). Risk factors for potential occupational exposure to HIV: A study of correctional officers. *Journal of Criminal Justice*, 37(2), 114-122.
- Appelbaum, K. L., Hickey, J. M., & Packer, I. (2001). The role of correctional officers in multidisciplinary mental health care in prisons. *Psychiatric Services*.
- Armstrong, G. S., & Griffin, M. L. (2004). Does the job matter? Comparing correlates of stress among treatment and correctional staff in prisons. *Journal of Criminal Justice*, 32(6), 577-592.
- Armstrong, G. S., Atkin-Plunk, C. A., & Wells, J. (2015). The relationship between work-family conflict, correctional officer job stress, and job satisfaction. *Criminal justice and behavior*, 42(10), 1066-1082.
- Auerbach, S. M., Quick, B. G., & Pegg, P. O. (2003). General job stress and job-specific stress in juvenile correctional officers. *Journal of Criminal Justice*, 31(1), 25-36.
- Badru, O. A., Ogunlesi, A. O., Ogunwale, A., Abdulmalik, J. O., & Yusuf, O. B. (2018). Prevalence of generalized anxiety disorder and major depression among correctional officers in a Nigerian prison. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 29(4), 509-526.
- Baumeister, R., ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.
- Beck, S. J. (2001). Bilişsel Terapi Temel İlkeler ve Ötesi [Cognitive Therapy Basics and Beyond]. N. Hisli Şahin (Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Bir infaz koruma memuru, mahkumlarca darbedildi (2015, 24 Aralık). Memurlar. Net. 5 Mayıs 2020 tarihinde <https://www.memurlar.net/haber/554412/> adresinden erişildi.
- Botha, C., & Pienaar, J. (2006). South African correctional official occupational stress: The role of psychological strengths. *Journal of Criminal Justice*, 34(1), 73-84.
- Bourbonnais, R., Jauvin, N., Dussault, J., & Vézina, M. (2007). Psychosocial work environment, interpersonal violence at work and mental health among correctional officers. *International journal of law and psychiatry*, 30(4), 355-368.
- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kadro Durumu (2020, 6 Şubat). 5 Mayıs 2020 tarihinde <http://www.cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/personel-durumu> adresinden erişildi.
- Cezaevinde dehşet! Gardiyanları bu hale getirdi! (2019, 24 Eylül). Hürriyet. 5 Mayıs 2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cezaevinde-dehset-gardiyanlari-bu-hale-getirdi-41336698> adresinden erişildi.
- Cho, S., Noh, H., Yang, E., Lee, J., Lee, N., Schaufeli, W. B., & Lee, S. M. (2020). Examining the job demands-resources model in a sample of Korean correctional officers. *Current Psychology*, 1-14.
- Cieslak, R., Korczynska, J., Strelau, J., & Kaczmarek, M. (2008). Burnout predictors among prison officers: The moderating effect of temperamental endurance. *Personality and Individual Differences*, 45(7), 666-672.
- Correia, K. M. (2000). Suicide Assessment in a Prison Environment A Proposed Protocol. *Criminal Justice and Behavior*, 27(5), 581-599.

- Costello, E., Bogue, J. E., Sarma, K., & McGuire, B. E. (2015). Chronic Pain in Irish Prison Officers: Profile and Predictors of Pain-Related Disability and Depression. *Pain Medicine*, 16(12), 2292-2301.
- Cullen, F. T., Link, B. G., Wolfe, N. T., & Frank, J. (1985). The social dimensions of correctional officer stress. *Justice Quarterly*, 2(4), 505-533.
- Davidson, M. L. (2016). A Criminal Justice System–Wide Response to Mental Illness Evaluating the Effectiveness of the Memphis Crisis Intervention Team Training Curriculum Among Law Enforcement and Correctional Officers. *Criminal Justice Policy Review*, 27(1), 46-75.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268. doi: 10.1207/S15327965PLI1104_01
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 49(1), 14.
- Dowden, C., & Tellier, C. (2004). Predicting work-related stress in correctional officers: A meta-analysis. *Journal of Criminal Justice*, 32(1), 31-47.
- Drory, A., & Shamir, B. (1988). Effects of organizational and life variables on job satisfaction and burnout. *Group & Organization Management*, 13(4), 441-455.
- F tipinde saldırı (2020, 16 Şubat). *Hürriyet*. 5 Mayıs 2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/f-tipinde-gardiyana-saldiri-41448278/> adresinden erişildi.
- Farkas, M. A. (1999). Correctional officer attitudes toward inmates and working with inmates in a “get tough” era. *Journal of Criminal Justice*, 27(6), 495-506.
- Finn, P. (2000). Addressing Correctional Officer Stress: Programs and Strategies. *Issues and Practices*.
- Gillan, T. (2001). Correctional Officer: One of Law Enforcement's Toughest Positions.
- Goldberg, P., David, S., Landre, M. F., Goldberg, M., Dassa, S., & Fuhrer, R. (1996). Work conditions and mental health among prison staff in France. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 22 (1), 45-54.
- Gordon, J. A., Proulx, B., & Grant, P. H. (2013). Trepidation among the “keepers”: Gendered perceptions of fear and risk of victimization among corrections officers. *American Journal of Criminal Justice*, 38(2), 245-265.
- Härenstam, A., Palm, U. B., & Theorell, T. (1988). Stress, health and the working environment of Swedish prison staff. *Work & Stress*, 2(4), 281-290.
- Harizanova, S., Mateva, N., & Turnovska, T. (2014). Study of Burn Out Among Employees in Penitentiary System. *New Model of Burn Out Syndrome: Towards early diagnosis and prevention*, 1, 147.
- Holgate, A. M., & Clegg, I. J. (1991). The path to probation officer burnout: New dogs, old tricks. *Journal of Criminal Justice*, 19(4), 325-337.
- Hu, S., Wang, J. N., Liu, L., Wu, H., Yang, X., Wang, Y., & Wang, L. (2015). The association between work-related characteristic and job burnout among Chinese correctional officers: a cross-sectional survey. *Public health*, 129(9), 1172-1178.
- Huckabee, R. G. (1992). Stress in corrections: An overview of the issues. *Journal of Criminal Justice*, 20(5), 479-486.

- Jin, X., Sun, I. Y., Jiang, S., Wang, Y., & Wen, S. (2016). The Impact of Job Characteristics on Burnout Among Chinese Correctional Workers. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 0306624X16648419.
- Kaya, N., Çilli, A. S., & Güler, Ö. (2003). Cezaevinde çalışan infaz ve koruma memurlarında psikiyatrik bozuklukların bir yıllık yaygınlığı. *Genel Tıp Dergisi*, 13(2), 59-63.
- Keinan, G., & Malach-Pines, A. (2007). Stress and burnout among prison personnel sources, outcomes, and intervention strategies. *Criminal Justice and Behavior*, 34(3), 380-398.
- Konda, S., Reichard, A. A., & Tiesman, H. M. (2012). Occupational injuries among US correctional officers, 1999-2008. *Journal of safety research*, 43(3), 181-186.
- Lai, Y. L., Wang, H. M., & Kellar, M. (2012). Workplace violence in correctional institutions in Taiwan: A study of correctional officers' perceptions. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 36(1), 1-23.
- Lambert, E. G., & Paoline, E. A. (2005). The impact of medical issues on the job stress and job satisfaction of jail staff. *Punishment & Society*, 7(3), 259-275.
- Lambert, E. G., Hogan, N. L., & Jiang, S. (2010). A preliminary examination of the relationship between organisational structure and emotional burnout among correctional staff. *The Howard journal of Criminal justice*, 49(2), 125-146.
- Lambert, E. G., Minor, K. I., Gordon, J., Wells, J. B., & Hogan, N. L. (2016). Exploring the Correlates of Perceived Job Dangerousness Among Correctional Staff at a Maximum Security Prison. *Criminal Justice Policy Review*, 0887403415623618.
- Lambert, E. G., Minor, K. I., Wells, J. B., & Hogan, N. L. (2016). Social support's relationship to correctional staff job stress, job involvement, job satisfaction, and organizational commitment. *The Social Science Journal*, 53, 22-32
- Lambert, E., Hogan, N. L., Barton, S., & Clarke, A. (2002). The impact of instrumental communication and integration on correctional staff. *The Justice Professional*, 15(2), 181-193.
- Law, F. M., & Guo, G. J. (2015). Correlation of Hope and Self-Efficacy With Job Satisfaction, Job Stress, and Organizational Commitment for Correctional Officers in the Taiwan Prison System. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 1(21), 0306624X15574997.
- Liu, L., Hu, S., Wang, L., Sui, G., & Ma, L. (2013). Positive resources for combating depressive symptoms among Chinese male correctional officers: perceived organizational support and psychological capital. *BMC psychiatry*, 13(1), 1.
- Mahkum, kalem açacağı bıçağıyla infaz koruma memurunu yaraladı (2014, 17 Temmuz). Haberler.com. 5 Mayıs 2020 tarihinde <http://www.haberler.com/mahkum-kalem-acacagi-bicagiyla-infaz-koruma-6270401-haberi/> adresinden erişildi.
- McCraty, R., Atkinson, M., Lipsenthal, L., & Arguelles, L. (2003). Impact of the power to change performance program on stress and health risks in correctional officers. *Boulder Creek (CA): HeartMath Research Center, Institute of HeartMath*.
- McCraty, R., Atkinson, M., Lipsenthal, L., & Arguelles, L. (2009). New hope for correctional officers: an innovative program for reducing stress and health risks. *Applied psychophysiology and biofeedback*, 34(4), 251-272.
- Meglino, B. M., Denisi, A. S., & Ravlin, E. C. (1993). Effects of previous job exposure and subsequent job status on the functioning of a realistic job preview. *Personnel Psychology*, 46(4), 803-822.

- Moon, B., & Maxwell, S. R. (2004). The sources and consequences of corrections officers' stress: A South Korean example. *Journal of Criminal Justice*, 32(4), 359-370.
- Morgan, R. D., Van Haveren, R. A., & Pearson, C. A. (2002). Correctional officer burnout further analyses. *Criminal Justice and Behavior*, 29(2), 144-160.
- Obidoa, C., Reeves, D., Warren, N., Reisine, S., & Cherniack, M. (2011). Depression and work family conflict among corrections officers. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 53(11), 1294-1301.
- Peeters, M. C., Buunk, B. P., & Schaufeli, W. B. (1995). Social interactions and feelings of inferiority among correctional officers: A daily event-recording Approach. *Journal of Applied Social Psychology*, 25(12), 1073-1089.
- Peterson-Badali, M., & Koegl, C. J. (2002). Juveniles' experiences of incarceration: The role of correctional staff in peer violence. *Journal of Criminal Justice*, 30(1), 41-49.
- Pollak, C., & Sigler, R. (1998). Low levels of stress among Canadian correctional officers in the northern region of Ontario. *Journal of Criminal Justice*, 26(2), 117-128.
- Quick, J. C., Quick, J. D., Nelson, D. L., & Hurrell Jr, J. J. (1997). Preventive stress management in organizations. American Psychological Association.
- Satir, V. (2001). İnsan Yaratmak: Aile Terapisinin Başyapıtı (2. Baskı). S. Yeniçeri, (Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Sayıl, I. (2008). Krizle müdahale ve intiharı önleme. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Schaufeli, W. B., & Peeters, M. C. (2000). Job stress and burnout among correctional officers: A literature review. *International Journal of Stress Management*, 7(1), 19-48.
- Slate, R. N., & Vogel, R. E. (1997). Participative management and correctional personnel: A study of the perceived atmosphere for participation in correctional decision making and its impact on employee stress and thoughts about quitting. *Journal of Criminal Justice*, 25(5), 397-408.
- Stack, S. J., & Tsoudis, O. (1997). Suicide risk among correctional officers: A logistic regression analysis. *Archives of Suicide research*, 3(3), 183-186.
- Stalgaitis, S. J., Meyers, A. W., & Krisak, J. (1982). A social learning theory model for reduction of correctional officer stress. *Federal Probation*, 46, 33-41.
- Steiner, B., & Wooldredge, J. (2016). Individual and Environmental Influences on Prison Officer Safety. *Justice Quarterly*, 1-26.
- Stichman, A. J., & Gordon, J. A. (2015). A preliminary investigation of the effect of correctional officers' bases of power on their fear and risk of victimization. *Journal of Crime and Justice*, 38(4), 543-558.
- Szczepanik, R., Simpson, G., & Siebert, S. (2014). Prison officers in Poland: A profession in historical perspective. *Communist and Post-Communist Studies*, 47(1), 49-58.
- Tarrier N. (2006). Case Formulation in Cognitive Behaviour Therapy: The Treatment of Challenging and Complex Clinical Cases. London, UK: Routledge.
- Toch, H., & Klofas, J. (1982). Alienation and desire for job enrichment among correction officers. *Fed. Probation*, 46, 35.
- Triplett, R., Mullings, J. L., & Scarborough, K. E. (1996). Work-related stress and coping among correctional officers: Implications from organizational literature. *Journal of Criminal Justice*, 24(4), 291-308.

- Triplett, R., Mullings, J. L., & Scarborough, K. E. (1999). Examining the effect of work-home conflict on work-related stress among correctional officers. *Journal of Criminal Justice*, 27(4), 371-385.
- Tsirigotis, K., Gruszczyński, W., & Pęczkowski, S. (2015). Anxiety and styles of coping with occupational stress resulting from work with 'dangerous' prisoners in prison service officers. *Acta neuropsychiatrica*, 27(05), 297-306.
- Van der Klink, J. J., Blonk, R. W., Schene, A. H., & Van Dijk, F. J. (2001). The benefits of interventions for work-related stress. *American journal of public health*, 91(2), 270-276.
- Vatan, S. ve Piri Erbaş, S. (2019). Duygu dünyası. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Ekler

Ek 1. İnfaz Koruma Personeline Yönelik Psikolojik Değerlendirme ve Psiko-Eğitim Önerileri

“Doğrudan Önleyici” ve “Koruyucu Ruh Sağlığı”

Bireysel Temelli Yaklaşım	Örgütsel Temelli Yaklaşım	
	İşe Yeni Başlama	Meslekte Belli Süre Geçirme
<p>1) Personelin ihtiyacına yönelik psikolojik iyiliği arttırmak amacıyla verilmesi planlanan psiko-eğitim:</p> <p>“Fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara yönelik”</p> <p>“Stresle Başa Çıkma”</p> <p>“Nefes Egzersizleri ve Gevşeme Teknikleri”</p> <p>“Stres Aşılama”</p> <p>“Duygu Düzenleme Becerileri”</p> <p>“Sosyal Beceri, Problem Çözme, Etkili İletişim”</p> <p>“Krizle Müdahale ve İntiharı Önleme”</p>	<p>1) İşin gerekliliklerini ve duygusal yükünü yerine getirebilecek psikolojik olarak dayanıklı infaz koruma personelinin uygun birimlere seçilmesi ve yerleştirilmesi</p> <p>2) İnfaz koruma personelinin işin doğasından kaynaklanan sorunlara yönelik “rol belirsizliği” ve “rol karmaşası” hakkında bilgilendirme</p>	<p>1) İnfaz koruma personelinin deneyimlediği stresörleri (tükenmişlik, stres vb) azaltmak veya bertaraf etmek için “rotasyon” sürecini oluşturma</p> <p>2) Meslek yaşantısında iş doyumunu olumsuz yönde etkileyen “rol belirsizliği”, “rol karmaşasına” yönelik uygun müdahaleleri oluşturma ve “karar alma” sürecinde personelin katılımı sağlama</p> <p>3) Çalışılan kurumda önceden belirlenen yer ve zamanda ceza infaz koruma personelinin isteğini, ihtiyacını, beklentisini, duygusunu ve problemini ifade edebilecekleri bir ortamın sağlanması</p> <p>4) Aidiyetlik duygusu ve örgüt kültürünü oluşturmak amacıyla personele yönelik grup bağlılığı ve ekip ruhunu oluşturan etkinlik ve eğitimler planlama</p> <p>5) Ceza infaz koruma personeline yönelik var olan olumsuz tutum ve düşüncelere yönelik sosyal medya ve kitle iletişim araçları aracılığıyla uygun bilgilendirmelerin yapılması</p>

